

DE TROPISCHE NATUUR

ORGAAN VAN DE NEDERLANDSCH-INDISCHE NATUURHISTORISCHE VEREENIGING

Onder redactie van: M. A. Lieftinck, met medew. van Dr C. G. G. J. van Steenis voor het botanisch gedeelte. Alle stukken het tijdschrift betreffende te richten tot M. A. Lieftinck, Zoölogisch Museum, Buitenzorg.

Hoofdbestuur der Vereeniging: Dr D. F. van Slooten, Voorzitter (Herbarium te Buitenzorg), Dr J. H. Coert, Onder-voorzitter (Djimertoweg 28, Soerabaja), Dr F. H. Feekes, Secretaris (H. B. S. te Malang), Mej. C. J. van Schoonneveldt, Penningmeesteres (van Heutszboulevard 12, Batavia - C.) M. A. Lieftinck, Secretaris-redacteur van het tijdschrift (Zoölogisch Museum, Buitenzorg).

Abonnementsprijs voor niet-leden der Ned.-Indische Natuurhistorische Vereeniging f 7.—

NESTELENDE KAREKIETEN (*ACROCEPHALUS STENTOREUS* SIEBERSI) BIJ BATAVIA

Zooals ik den lezers van dit tijdschrift reeds eerder mededeelde,¹⁾ komen op Java twee vormen voor van de Oostersche karekiet, nl. *Acrocephalus stentoreus orientalis* (TEMM. & SCHL.) en *Acrocephalus stentoreus siebersi* SALOM. De eerste bezoekt ons ongeveer in de maanden September tot April als trek-vogel, terwijl de tweede het geheele jaar door als broedvogel aanwezig is.

Het is nog niet eens zoo heel lang geleden, dat de heer H. C. SIEBERS de aandacht op het broeden van *Acrocephalus stentoreus* vestigde; samen met wijlen den heer BARTELS Sr, vond hij een nest in het moerasje Siteo Palachlar, nabij Tjibaroesa in West Java, en deed hiervan later ook mededeeling²⁾.

De verschillen tusschen beide rassen zijn slechts door een geoeft oog in het veld waar te nemen. De broedvogel is iets kleiner dan de trekkende karekiet, hetgeen vooral tot uiting komt in de lengte der vleugels, terwijl bovendien de vleugels van *Acrocephalus s. siebersi* ronder zijn dan die van den anderen vorm. Ook in lengte en vorm van den snavel bestaan duidelijke verschillen.

Mijn vriend P. BOUMA slaagde er eveneens in langs de Noordkust, — in het Cheribonsche nabij Nieuw-Tersana —, nesten te vinden van deze karekiet; dat

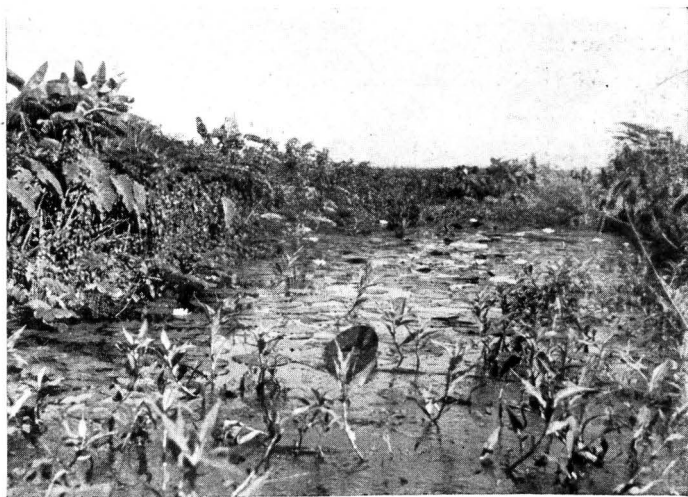

Fig. 1. Het moerasje waar *Acrocephalus* broedt.

[foto v. d. schr.]

¹⁾ De Trop. Nat. 25, afl. 2, 1936, blz. 13.

²⁾ Zie het artikel van SIEBERS, „*Acrocephalus*, Brutvogel auf Java” in Treubia, 6, 1925, blz. 487.

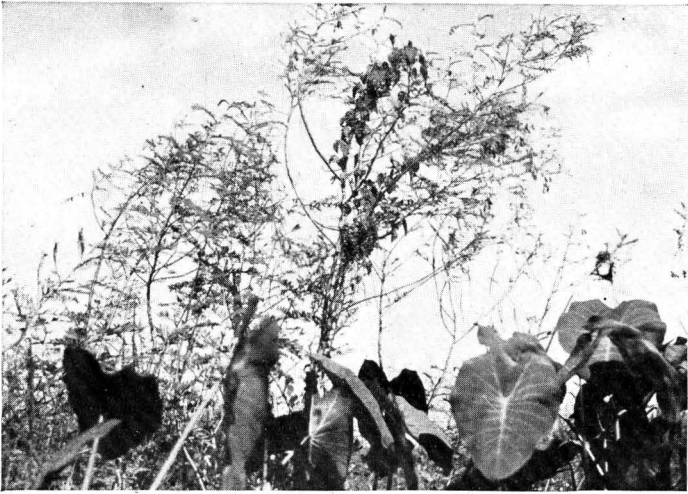

Fig. 2. Nestje van *Acrocephalus stentoreus siebersi* in een *Sesbania Roxburgii*.
[foto v. d. schr.]

deelde, dat hij — als goed Vaderlander op schietoefening op de banen buiten Batavia zijnde — in enkele met riet en andere waterplanten begroeide stukjes moeras, karekieten had gehoord en en passant ook een waarschijnlijk in aanbouw zijnd nest had gevonden, was dit voldoende om den daarop volgende Zondag gezamenlijk een bezoek te brengen aan dit terreintje. Deze excursie werd met succes bekroond.

Spoedig nadat wij het smalle pad, dat door de uitgestrekte sawahs voert, hadden verlaten, hoorden wij het typische „karre-karre-karre-karre”-geroep van onze vriend *Acrocephalus*, en het duurde niet lang of wij zagen twee karekieten vlak over het water uit het riet vliegen.

De eerste strook, waaraan wij onze aandacht wilden wijden, bestond bijna uitsluitend uit dicht aaneengegroeid riet, dat ongetwijfeld een uitstekende nestgelegenheid bood. Hoe grondig wij deze rietkraag echter ook afzochten, wij vonden geen enkel nest. Voor de Hollandsche karekiet zou dit een bij uitstek geschikte nestplaats zijn geweest, daar deze haar nest bijna uitsluitend bouwt in het dichte riet, waar het kunstige bouwsel slechts met moeite ontdekt wordt.

Tot ons middel in het water, ploeterden wij verder door de bagger, waarbij wij behalve aan het riet nu ook veel zorg besteedden aan de andere vegetatie, welke hier voornamelijk bestaat uit een soort Leguminoos (*Sesbania Roxburgii*

was in April 1933. Volgens zijn mededeelingen lagen de nestjes ongeveer $\frac{1}{2}$ tot 1 meter boven water in lage *Avicennia* (api-api)-vegetatie, een plant welke ter plaatse in een smalle strook langs de kust groeit. De legsels bestonden uit 3 tot 5 eitjes.

Ook in de Rawah Djemboeng bij Klaten (Midden Java), werd door hem aan den rand van een sawahcomplex een nest gevonden, bevestigd aan enkele padi-halmen, niet hoger dan een halve meter boven den grond.

Toen in het begin van Juni 1936 SICCAMA mij mede-

Fig. 3. Bedelend om voedsel.

[foto v. d. schr.]

MERR.), een plant, die slechts enkele meters boven het water uitsteekt. Tot onze niet geringe verwondering, ontdekten wij juist in deze zeer ijle begroeiing, welke de Hollandsche karekiet nimmer zou hebben uitgekozen, een nestje van *Acrocephalus*. De vogel had blijkbaar niet de minste moeite gedaan het te verbergen, want het was reeds op een afstand van meer dan 10 meter duidelijk zichtbaar en als nest te herkennen. Het bevatte 3 licht bebroede eitjes.

Het kostte nu weinig moeite nog andere nesten te vinden; zij lagen alle in dezelfde struikjes en waren op overeenkomstige wijze aan de riethalmen bevestigd als de nestjes langs de slootkanten in Nederland. Doorgaans waren zij niet hoger dan 1 meter boven het water bevestigd en het nestmateriaal bestond grootendeels uit grove, grasachtige plantendeelen, vermengd met enkele zaadpluisjes. De gemiddeld ongeveer 5 cm diepe nestkom was geheel gevoerd met dunne grashalmpjes. Het grootste door ons aangetroffen nestje had, van buiten gemeten, een hoogte van 14 cm, maar meestal waren ze niet hoger dan 6 tot 8 cm; de nestrand was ruim 2 cm dik. Met uitzondering van het bovengenoemde drie-legsel, bevatten alle door ons gevonden nestjes 4 eitjes of 4 jongen. De eieren zijn op een heel licht blauwgroenen ondergrond bedekt met onregelmatige licht-grijze, licht- tot donkerbruine en zwarte vlekjes, die vrij regelmatig over de geheele schaal verdeeld zijn doch op de stompe pool staan deze vlekjes soms dicht bijeen, zonder echter in de ons bekende gevallen een kransje te vormen. De gemiddelde lengte van enkele door ons gemeten eitjes bedroeg 21, de breedte $14\frac{1}{2}$ mm.

Behalve versche en bebroede eitjes, werd op 7 Juni 1936 ook een nestje gevonden met jongen van bijna een week oud. Het door SIEBERS en BARTELS gevonden nest bij Tji-baroesa werd gevonden op 10 Mei 1924, terwijl BOUMA als datum van de bij Nieuw-Tersana gevonden legsels April 1933 opgeeft.

Het nestje, dat op 7 Juni kleine jongen bevatte, werd door mij op 10 Juni d. o. v. gefotografeerd. De jongen waren in die paar dagen geweldig gegroeid en reeds bijna vliegvlug. Spoedig nadat ik mijn schuilhut had opgeslagen en tot mijn middel in het water daarin was weggedoken, kwamen de oude vogels de jongen voeren. Het tempo, waarmee dit aanvankelijk geschiedde, was zóó snel, dat ik er niet aan kon denken met mijn camera opnamen te maken; eerst later, toen de vogels weer wat op hun gemak kwamen, ging het fotografeeren beter.

Het voedsel, dat aan de jongen gebracht werd en dat bestond uit kleine insecten en rupsjes, werd bijna zonder uitzondering vlak bij het nest bemachtigd. Soms werd slechts één enkel insect tegelijk gevoerd, doch meer dan eens zag ik,

Fig. 4. Onraad!
[foto v. d. schr.]

dat een propje, bestaande uit verschillende insecten tegelijk, in het keeltje der jongen verdween. Het voeren geschiedde met tusschenpoozen van slechts enkele minuten; midden op den dag echter gebeurde het wel, dat de beide vogels zich in een kwartier niet lieten zien.

De faeces, door de jongen op of tegen den rand van het nestje gedeponneerd, werden door de oude vogels met den snavel opgenomen en buiten het nest geworpen. Onder normale omstandigheden maken de oude vogels tijdens het voeren der jongen geen geluid, alleen wanneer ze opgeschrikt worden weerklinkt een angstig *krrr-krrr-krrr-* of *karr-karr-karr*.

Toen het fotografeeren een der jongen blijkbaar begon te vervelen, verliet deze het nest en was al gauw, van takje op takje springend, een paar meter uit de buurt. Dit jong werd door de beide oude vogels direct gevoerd, ten koste van de in het nest achtergebleven jongen, die nu geruimen tijd niets kregen. Later op den dag verlieten nog twee jongen het nest en ook die werden direct door de oude karekieten gevoerd, terwijl toen ook het laatste, nog in het nest overgebleven, jong niet werd vergeten.

Enkele dagen later mijn bezoek aan de broedplaats herhalend, waren alle jongen nog in de nabijheid van het nest present, en het vierde jong had dit thans verlaten.

Tijdens een bezoek in September, door SICCAMA aan hetzelfde terrein gebracht, werden geen karekieten meer waargenomen. Ook in Februari van dit jaar was geen enkele vogel meer op de broedplaats aanwezig.

Na den broedtijd schijnen de karekieten het nestterrein te verlaten en rond te zwerven, hetgeen trouwens ook reeds door den heer BARTELS was vastgesteld, blijkens

mededeeling van den heer SIEBERS in bovengenoemde publicatie.

Uit een bezoek, dat wij op Zondag, 6 Juni, aan het zelfde plekje brachten, viel duidelijk af te leiden, dat de karekieten naar hun vroegere nestplaatsen terugkeeren zoodra de broedtijd weer voor de deur staat. Op dien dag vonden wij, behalve enkele (vermoedelijk uitgehaalde) nesten, een nestje met 4 licht bebroede eieren. Twee hiervan waren mooi eivormig, de beide andere hadden een meer ronden vorm. In tegenstelling tot de legsels van 't vorig jaar, was de eischaal licht van kleur; behalve vele primaire donkere vlekjes, vertoonde de schaal ook een aantal secundaire, meest grijsachtige vlekjes, welke fijner waren en dichter opéén stonden dan die op de eieren van het vorig jaar.

Fig. 5. De snavel van den voederenden vogel verdwijnt bijna geheel in den bek van het jong!
[foto v. d. schr].